

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumların Cinsiyet, Eğitim Durumu ve Şiddet Yaşantıları ile İlişkisinin İncelenmesi

An Investigation of the Relationship Between Gender, Education Status, Violence Experiences and Attitudes Toward Violence Against Women in Marriage

^{1B} Aykut BORA^a,
^{1B} Zeynep Belma GÖLGE^a

^aİstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Adli Tıp Enstitüsü,
İstanbul, TÜRKİYE

Received: 27.09.2018
Received in revised form: 13.12.2018
Accepted: 14.12.2018
Available online: 04.01.2019

Correspondence:
Aykut BORA
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul,
TÜRKİYE/TURKEY
aykut.psk@gmail.com

ÖZET Amaç: Evlilikte kadına yönelik şiddet, kadının fiziksel ve psikolojik bütünlüğünde örselenmelere yol açan yaygın bir halk sağlığı sorunudur. Şiddetin başlamasında ve sürmesinde etkili olan birtakım risk faktörleri söz konusudur. Bu risk faktörlerinin başında, evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar gelmektedir. Bu çalışmada, evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumların belirlenmesi ve tutumlar ile cinsiyet, eğitim durumu ve şiddet yaşantılarının ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırmanın örneklemini yaş aralığı 18-65 yıl olan evli erkek ve kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların 250 (%56,2)'si kadın, 195 (%43,8)'i erkek olmak üzere toplam 445 kişidir. Örneklemin yaş ortalaması 38,55 (SD: 9,93) yıl'dır. Araştırmada, katılımcıların sosyodemografik bilgileri, şiddet yaşantı ve davranışları hakkında soruların yer aldığı "görüşme formu" ve "Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği" uygulanmıştır. **Bulgular:** Çalışmanın sonuçlarına göre erkekler şiddete daha çok tolerans gösterirken ayrılmaya karşı tutumları kadınlara oranla daha olumsuzdur. Eğitim durumunun artmasıyla birlikte şiddete gösterilen tolerans düşmekte, ayrılmaya ilişkin olumlu tutumlar ise artmaktadır. Erkek katılımcıların şiddet davranışları ve kadına yönelik şiddete ilişkin toleransları arasında pozitif; ayrılmaya ilişkin olumlu tutumlar arasında, fiziksel şiddet davranışı ile sınırlı olmak üzere, negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Kadınların şiddet yaşantıları ve tutumları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. **Sonuç:** Araştırmadan elde edilen sonuçlar; cinsiyet, eğitim ve şiddet yaşantılarının evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ile ilişkili olduğunu gösterir niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Evlilikte kadına yönelik şiddet; eş şiddetine ilişkin tutum; şiddet deneyimi

ABSTRACT Objective: Violence against women in marriage is a common public health issue which leads to psychological and physical traumas. There are some risk factors in occurrence and permanence of violence toward women. One of the main risk factors is the attitudes toward violence against women in marriages. The purposes of this study were to investigate the attitudes toward violence against women in marriage and to determine the relationship between education status, gender, violence experiences and attitudes toward violence against women in marriage. **Material and Methods:** The sample of this study contained 445 married people between the ages of 18-65 by the proportions with 250 (56.2%) female, 195 (43.8%) male. The mean of the age was found 38.55 (SD:9.93) in this study based on the demographic information of the participants. An interview form and attitudes toward women in marriage questioner that includes questions like socio-demographic information, violence past and violence behaviors were applied in this study for gathering information. **Results:** The result of this study showed that male participants have more tolerance to violence although they have more negative attitudes toward separation in comparison with women. There was a negative correlation between higher level of education and tolerance to violence. As the level of education increased the attitudes to separation were increased as well. There was a positive relationship between the violence behaviors of male participants and their tolerance toward violence against women, and there was a negative correlation between male participant's positive attitudes toward separation and violence behaviors solely with physical violence behaviors. There was no significant relationship between violence experience and attitudes to violence for female participants. **Conclusion:** The result of this study showed that there is a significant relationship between gender, level of education, violence experiences and attitudes to violence against women in marriage.

Keywords: Violence toward women in marriage; attitudes towards spouse violence; violence experience

Kadına yönelik şiddet, kadının toplumsal statü ve rollerinde meydana gelen ilerlemelere rağmen, artarak devam eden önemli bir halk sağlığı sorunudur. Kadına yönelik şiddet üst başlık olup, farklı tür ve tanımlamaları da içerisinde barındırmaktadır. Kadına, cinsiyetinden ötürü, fiziksel ve/veya psikolojik tahribat yaratmak amacıyla sergilenen her türlü davranış, kadına yönelik şiddet olarak tanımlanabilmektedir.^{1,2} Genelde baba, ağabey, kardeş, eş, partner gibi kadının tanıdığı kişiler tarafından uygulanan kadına yönelik aile içi şiddet; kadının fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik bütünlüğünün birini ya da birkaçını hedef almakta ve tahrip edebilmektedir.³

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin yaygınlığına ilişkin çalışmalar ve bu çalışmaların sonucunda elde edilen bilgiler oldukça yenidir. İlk yaygınlık çalışması 1988 yılında PIAR şirketi tarafından gerçekleştirilmiş ve kadına yönelik şiddetin Türkiye’deki yaygınlığı %75 olarak kaydedilmiştir.⁴ Psikiyatri kliniğine başvuran 300 kadınla yürütülen bir çalışmada; kadınların %57’si fiziksel şiddete, %36’sı psikolojik şiddete, %30’u cinsel şiddete, %32’si ise ekonomik şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.⁵ Kıvrak ve ark.nın araştırmalarının sonuçlarına göre ise kadınların %89,3’ü evliliklerinde en az bir kere şiddete maruz kalmıştır. Çalışmacılar, bu oranın diğer çalışmalara oranla yüksek bulunmasını sosyokültürel etkenlerle açıklamıştır.⁶

Evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin birtakım risk faktörleri söz konusudur. Eşin önceki şiddet davranışları, çocukluk çağında aile içinde şiddete maruz kalma, işsizlik, sosyoekonomik kaynakların sınırlılığı, ruhsal işleyişteki patolojiler, kişilik bozuklukları, şiddetin kabul edilebilir olduğuna ilişkin tutumlar, evlilikte kadına yönelik şiddetin gerçekleşmesi ve sürmesinde etkili olan faktörlerdendir.^{3,7-10} Evlilikte kadına yönelik şiddeti farklı perspektiflerden ele alan çalışmaların ortak noktalarından biri, şiddete ilişkin tutumlar ile şiddet davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğunun kabulüdür.¹¹ Russell ve Hulson, erkeklerin eşlerine şiddet uygulamalarındaki en temel sebebin şiddeti kabul edilebilir görmeleri olduğunu ifade etmişlerdir.¹²

Kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve inançlar; şiddeti uygulayan, ona maruz kalan ve diğerlerinin şiddeti nasıl anlamlandıracağı ve tepki vereceği konusunda belirleyicidir. O nedenle de kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik çalışmaların odaklandığı noktalardan biri de kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlardır.¹³

Kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve inançlar; toplumsal, kültürel ve dini değerlerden etkilendiği gibi bunlarla birlikte bireysel birtakım öğrenme ve algılarla da şekillenmektedir. Birçok evlilik şiddete rağmen devam etmektedir. Bu durumun farklı gerekçeleri olmakla birlikte, eşlerin şiddete ilişkin tutumlarının etkisi oldukça büyüktür.¹⁴

Kadınlar ya da erkekler şiddete ilişkin toplumsal, kültürel ve dini tutum ve inançların etkisiyle hem uyguladıkları hem de mağduru oldukları şiddeti meşru ve rasyonel bir hâle getirebilmektedir.¹⁵ Ataerkil topluluklardaki cinsiyetçi atıflar kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları etkilemektedir. Erkek daima daha güçlü, saldırgan ve atik olarak tanımlanır iken, kadın nispeten daha pasif, edilgen ve boyun eğici olarak tanımlanmakta ve böyle davranmaya zorlanmaktadır. Aile sistemleri üzerinde etkili olan toplumsal normlar, aile içinde gerçekleşen şiddet yaşantılarının aile içerisinde gizlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.¹⁶ Kadına yönelik özellikle fiziksel şiddet, yaralama ve öldürme davranışlarında namus algısının ve bu algı doğrultusunda takınılan tutumun da etkisi büyüktür. Türkiye’de cinsel saflık ve temizlik olarak anlaşılan ve günlük yaşamda bu anlamıyla kullanılan namus kavramı için cinayetler işlenebilmekte, kadınlar kötü muamelelere maruz bırakılabilmektedir.¹⁷

Kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarda cinsiyet, eğitim durumu, meslek, cinsiyet rolleri ve kültür gibi değişkenler etkilidir.¹⁶⁻¹⁹ Kadın ve erkeklerin şiddeti nasıl algıladıklarına ilişkin yürütülen bir çalışmanın sonuçlarına göre, kadın katılımcıların %84’ü rıza göstermedikleri bir dokunuşu dahi cinsel şiddet olarak tanımlarken, erkeklerin %59’u böyle düşünmediklerini ifade etmişlerdir.¹⁹ Türkiye’de 23 farklı ilde 2.007 kişi ile gerçekleştirildi-

rilen kadına yönelik şiddete ilişkin bir çalışmada erkek katılımcıların %64'ü erkeğin eşine şiddet uygulamasının doğru olduğunu ifade ederken, kadınların %35,1'i şiddet görmeyi hak edecek davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir.²⁰ Schuler ve Islam'ın Bangladeş'in kırsal bir bölgesinde kadınların evlilikte maruz kaldıkları eş şiddetine ilişkin kabullerini anlamaya yönelik çalışmalarının sonuçlarına göre; kadınların %84'ü, erkeklerin ise %92'si en az bir senaryoda kadına yönelik şiddetin kabul edilebilir olduğunu ifade etmiştir.²¹ Yaman Efe ve Ayaz'ın kadınların eş şiddetine ilişkin inançlarına dair yürüttükleri bir çalışmada ise kadınların %88,1'inin şiddeti yalnızca fiziksel şiddet olarak tanımladıkları, %28,6'sının şiddet nedeni olarak erkeğin sözünün dinlenmemesini gösterdikleri, %43,2'sinin eşe ihanet edilmesi durumunda erkeğin şiddetine maruz kalmanın kaçınılmaz ve haklı bir tepki olduğunu düşündükleri kaydedilmiştir. İlgili çalışmada, kadınların sadece %29,2'si erkeğin şiddet uygulama gibi bir hakkının olmadığını ifade etmiştir.²²

Genel popülasyonla yapılan çalışmaların yanı sıra konu ile ilgili meslek grupları ile yapılan bazı çalışmalar, evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarda cinsiyetin etkisini daha görünür kılmaktadır. Bu çalışmalardan biri olan, Alkoot ve ark.nın, kadına yönelik şiddete ilişkin hekimlerin tutumlarını anlamaya yönelik yürüttükleri çalışmanın sonuçlarına göre, erkek hekimler kadın hekimlere nispeten şiddetin daha kabul edilebilir olduğunu ifade etmişlerdir.¹⁵ Hekimlere yönelik bir başka çalışmada da erkek hekimlerin, şiddet uygulayan erkek eşlere yönelik olumlu tutumlarının kadın hekimlere oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada, kadın hekimlerin, şiddet mağduru kadınlara yönelik tutumlarının erkek hekimlere oranla daha semptomatik ve destekleyici olduğu kaydedilmiştir.²³

Gölge ve ark.nın polisler ve yargı mensuplarının evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik yürüttükleri çalışmada ise erkek katılımcıların kadınlara oranla evlilik içi fiziksel ve sözel şiddete daha çok kabul edilebilir bulunduğu (tolerans gösterdiği), ayrılmaya karşı ise

olumsuz tutumlara sahip olduğu bildirilmiştir. Cinsiyet farklılığı meslekler arası da göze çarpmaktadır. Çalışmada, erkek polislerin kadın polislere göre, erkek hakim-savcıların kadın hakim-savcılara göre evlilikte kadına yönelik şiddeti daha kabul edilebilir bulunduğu görülmektedir.¹⁶

Ulusal ve uluslararası ilgili literatürde vurgulandığı gibi, kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar şiddeti besleyen önemli bir faktördür. Ancak ulusal literatüre baktığımızda, özellikle evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ile şiddet deneyimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmaların sınırlı olduğu, var olan çalışmaların ise daha çok anket çalışmaları ile yürütüldüğü görülmektedir.

Bu çalışmada, bir tutum ölçeği kullanılarak ve şiddet deneyimleri ile evlilikte kadına yönelik tutumlar arasındaki ilişki ortaya konarak literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, öncelikle evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları belirlemek ve tutumlar üzerinde demografik özelliklerin etkisini ortaya koymak ve sonrasında tutumlar ile kadın eşe uygulanan şiddet ve erkek eş tarafından maruz kalınan şiddet arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmamızda aşağıdaki hipotezler sınanacaktır.

Erkekler, kadınlara oranla evlilik içi fiziksel ve sözel şiddeti daha kabul edilebilir bulur iken, evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine daha az katılmaktadırlar.

Eğitim durumunun artmasıyla birlikte, evlilik içi fiziksel ve sözel şiddetin kabulüne yönelik katılım azalır iken, evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine dair katılım artmaktadır.

Evlilik içinde şiddet uygulama ve maruz kalma yaşantıları arttıkça evlilik içi şiddetin kabulüne yönelik katılım artar iken, evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine dair katılım azalmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın örneklemini, yaş aralığı 18-65 yıl olan evli erkek ve kadınlar oluşturmaktadır. Çalışmaya 250'si kadın, 195'i erkek olmak üzere toplam

445 kişi katılmıştır. Örneklem oluşturulurken olasılığa dayalı olmayan, kolayda örnekleme türü benimsenmiş; katılımcıların yaş aralığının 18-65 yıl olması, okur-yazar ve evli olmaları çalışmaya dahil edilme ölçütü olarak belirlenmiştir. Katılımcılar, çoğunlukla İstanbul olmak üzere Tekirdağ ve Kırklareli illerinde ikamet eden kimselerden oluşmaktadır. Katılımcıların 250 (%56,2)'si kadın, 195 (%43,8)'i ise erkektir. Örneklem yaş ortalaması 38,55 (SS: 9,93) yıl olup, yaş aralığı 18-65 yıl olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalaması 37,61 (SS: 9,04) olup, yaş aralığı 18-65 yıl'dır. Çalışmaya katılan erkeklerin yaş ortalaması 39,75 (SS: 10,86) olup, yaş aralığı 19-65 yıl olarak saptanmıştır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma kapsamında, araştırmacı tarafından hazırlanan "görüşme formu" ve Sakallı-Uğurlu ve Ulu tarafından geliştirilen "Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği" kullanılmıştır.

Görüşme Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formunda, katılımcıların sosyodemografik bilgilerinin yanı sıra, erkek katılımcıların eşlerine uyguladıkları; kadın katılımcıların ise eşleri tarafından maruz bırakıldıkları fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet yaşantılarına dair sorular yer almaktadır. Şiddet yaşantılarına ilişkin soruların yanıtları (1) Hiçbir zaman, (2) Nadiren, (3) Bazen, (4) Sıklıkla ve (5) Çok sık olarak seçeneleştirilmiştir.

Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği: Sakallı-Uğurlu ve Ulu tarafından geliştirilen ve aynı araştırmacılar tarafından geçerlilik güvenilirlik çalışması yapılan Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği; "fiziksel şiddete ilişkin tutumlar", "sözel şiddete tolerans" ve "ayrılmaya ilişkin tutumlar" başlıklı üç alt ölçekten ve toplam 13 sorudan oluşmaktadır. Yanıt seçenekleri "kesinlikle katılmıyorum", "oldukça katılmıyorum", "biraz katılıyorum", "katılıyorum", "oldukça katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" şeklinde verilmiş olup, bir-altı arasında değerlendirme puanı içermektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar kadına yönelik şiddetin kabulünü ve ayrılmaya ilişkin olumlu tutumu göstermektedir. Ölçe-

ğin güvenilirlik çalışmasında, fiziksel şiddete ilişkin tutumlar alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri 0,74, sözel şiddete tolerans alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri 0,72 ve ayrılmaya ilişkin tutumlar alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri 0,68 olarak bulunmuştur.²⁴

VERİLERİN TOPLANMASI

Katılımcılara matbu formlar elden bir zarf içerisinde teslim edilerek, öncelikle çalışmanın amacını ve sınırlarını anlatan bir onam formu okutulmuş ve imzalatılmıştır. Böylelikle katılımcılar çalışmaya ilişkin bilgi sahibi olmuş ve bilgilerinin gizli tutulacağı teminatıyla matbu formları doldurmuştur. Formlar, etik hassasiyete dikkat edilerek kapalı zarf içerisinde teslim edilmiş ve yine kapalı zarf içerisinde elden teslim alınmıştır.

VERİ ANALİZİ

Verilerin analizinde SPSS 20 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde ki-kare analizi testi, One Sample t-testi, One Way ANOVA analizleri yapıldı. Yapılan istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyleri $p < 0,05$ ve $p < 0,01$ olarak incelendi.

BULGULAR

Çalışmada toplam 445 katılımcının verileri değerlendirildi. Kadınların %31,2'sinin, erkeklerin ise %34,4'ünün üniversite mezunu olduğu saptandı. Erkeklerin %87,7'sinin kadınların ise %62,8'inin çalıştığı belirlendi (Tablo 1).

Erkek katılımcıların eşlerine yönelik şiddet davranışları ile kadın katılımcıların eşleri tarafından maruz kaldıkları şiddet davranışları fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet türüne göre incelendi. Eşe yönelik ve eşten gelen şiddet davranışlarının derecesi, "hiçbir zaman (1)" ile "çok sık (5)" arasında puanlandı. Şiddet davranışlarının ortalamaları dikkate alındığında; erkeklerin eşlerine daha çok psikolojik şiddet uyguladıkları, kadınların eşleri tarafından daha çok psikolojik şiddete maruz bırakıldıkları saptandı (Tablo 2).

Evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ölçeğinden alınan puanlar cinsiyet açısından incelendiğinde, erkek katılımcıların (\bar{X} :2,20) kadın

katılımcılara oranla (\bar{X} :1,50) fiziksel şiddete tolerans faktöründen daha yüksek puan aldığı görüldü. Benzer biçimde sözel şiddete tolerans faktöründe de erkeklerin (\bar{X} :2,74) kadınlara (\bar{X} :1,83) oranla daha yüksek puan aldıkları belirlendi. Evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılmasına ilişkin olumlu tutumlarda ise kadınların (\bar{X} :4,07) erkeklere oranla (\bar{X} :3,18) daha yüksek bir puan aldıkları saptandı. T-testi sonuçlarına göre, erkeklerin evlilikteki fiziksel [$t(443)=-5,281, p<0,05$] ve sözel şiddeti [$t(443)=-5,895,$

$p<0,0001$] kadınlara nispeten daha kabul edilebilir buldukları belirlendi. Şiddet sonrasında ayrılmaya ilişkin tutumlar açısından değerlendirildiğinde, erkeklerin kadınlara oranla ayrılmaya ilişkin olumsuz tutumlara sahip olduğu belirlendi [$t(443)=-5,254, p<0,0001$]. Bu sonuç, erkeklerin kadınlara oranla evlilik içi fiziksel ve sözel şiddeti daha kabul edilebilir bulur iken, evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine daha az katılacağı yönündeki hipotezimizi desteklemektedir (Tablo 3).

TABLO 1: Katılımcıların demografik bilgileri.

		Kadın		Erkek		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Eğitim durumu	İlkokul	70	28,0	31	15,9	101	22,7
	Ortaokul	31	12,4	27	13,8	58	13,0
	Lise	60	24,0	57	29,2	117	26,3
	Üniversite	78	31,2	67	34,4	145	32,6
	Lisansüstü	11	4,4	13	6,7	24	5,4
Çalışma durumu	Çalışıyor	157	62,8	171	87,7	328	73,7
	Çalışmıyor	84	33,6	6	3,1	90	20,2
	Emekli	9	3,6	18	9,2	27	6,1
Yaşanılan yer	Köy	10	4,0	6	3,1	16	3,6
	Kasaba	13	5,2	10	5,1	23	5,2
	Kent	227	90,8	179	91,8	406	91,2

TABLO 2: Kadın katılımcıların eşleri tarafından maruz kaldıkları şiddet yaşantıları ve erkek katılımcıların eşlerine yönelik şiddet davranışları.

		Kadın (eşten gelen)			Erkek (eşe yönelik)		
		n	\bar{X}	SS	n	\bar{X}	SS
Şiddet türü	Fiziksel	250	1,39	0,877	195	1,33	0,722
	Psikolojik	250	1,49	0,937	195	1,49	0,954
	Cinsel	250	1,22	0,698	195	1,21	0,703
	Ekonomik	250	1,29	0,765	195	1,27	0,697

(1): Hiçbir zaman; (2): Nadiren; (3): Bazen; (4): Sıklıkla; (5): Çok sık.

TABLO 3: Katılımcıların evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ölçeğinin değerlendirilmesi.

	Kadın			Erkek			Toplam		
	n	\bar{X}	SD	n	\bar{X}	SS	n	\bar{X}	SS
Fiziksel şiddete tolerans	250	2,09	0,064	195	2,64	0,086	445	2,33	1,134
Sözel şiddete tolerans	250	1,76	0,969	195	2,39	1,273	445	2,04	1,154
Ayrılmaya ilişkin tutumlar	250	3,57	0,087	195	2,90	0,095	445	3,28	1,390

(1): Kesinlikle katılmıyorum; (2): Oldukça katılmıyorum; (3): Biraz katılmıyorum; (4): Katılmıyorum; (5): Oldukça katılmıyorum; (6): Kesinlikle katılmıyorum. Ölçekten alınan yüksek puanlar kadına yönelik şiddetin kabulünü ve ayrılmaya ilişkin olumlu tutumu göstermektedir.

Katılımcıların evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları üzerinde eğitim durumlarının etkisini belirlemek için tek yönlü anova analizi uygulandı. Katılımcıların eğitim durumu arttıkça fiziksel şiddete tolerans [$F(4)=13,750$, $\eta^2=0,111$, $p<0,0001$] ve sözel şiddete tolerans [$F(4)=10,914$, $\eta^2=0,90$, $p<0,0001$] düzeyleri azalmakta; ayrılmaya ilişkin olumlu tutumları [$F(4)=6,598$, $\eta^2=0,057$, $p<0,0001$] ise artmaktadır. Farklılığın hangi eğitim düzeyinden kaynaklandığını belirlemek için post-hoc Tamhane testi uygulandı ve sonuçlarına göre bu farkın fiziksel ve sözel şiddete ilişkin toleransta ilkökul-üniversite ($p<0,001$), ilkökul-lisansüstü ($p<0,01$), ortaokul-üniversite ($p<0,01$), ortaokul-lisansüstü ($p<0,05$), lise-üniversite ($p<0,001$) ve lise-lisansüstü ($p<0,05$) arasında olduğu belirlendi. Evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine ilişkin olumlu tutumlarda ise ilkökul-üniversite ($p<0,001$), ortaokul-üniversite ($p<0,05$), lise-üniversite ($p<0,01$) arasında olduğu belirlendi. Bu farklar istatistiksel açıdan anlamlıdır ve eğitim durumu arttıkça fiziksel ve sözel şiddete ilişkin tolerans azalırken evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine ilişkin olumlu tutumların artacağına dair hipotezimiz desteklenmiştir (Tablo 4). Katılımcıların evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının yaş ve çalışma durumu gibi diğer sosyodemografik değişkenlerle ilişkisi de çalışma kapsamında incelendi ve evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ve belirtilen değişkenler arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı.

Erkek katılımcıların eşlerine uyguladıkları şiddet ile evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi

ile test edildi. Erkek katılımcıların eşlerine uyguladıkları fiziksel şiddet ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete tolerans ($r:0,435$), sözel şiddete tolerans ($r:0,512$) arasında, eşlerine uyguladıkları psikolojik şiddet ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete tolerans ($r:0,375$), sözel şiddete tolerans ($r:0,537$) arasında; eşlerine uyguladıkları cinsel şiddet ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete tolerans ($r:0,304$), sözel şiddete tolerans ($r:0,445$) arasında; eşlerine uyguladıkları ekonomik şiddet ile evlilikte kadına yönelik fiziksel şiddete tolerans ($r:0,315$), sözel şiddete tolerans ($r:0,451$) arasında orta düzeyde, pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulundu. Diğer yandan erkek katılımcıların sadece eşlerine uyguladıkları fiziksel şiddet ile evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine ilişkin olumlu tutumlar ($r:-0,147$) arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu belirlendi. Kadın katılımcıların ise eşleri tarafından maruz bırakıldığı fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet ile evlilikte kadına yönelik fiziksel ve sözel şiddete tolerans ve evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine ilişkin olumlu tutumlar arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 5).

TARTIŞMA

Evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar üzerinde bazı demografik özelliklerin etkisini ve şiddet yaşantıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yürütülen bu çalışmanın sonucunda, evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumların cinsiyetler arası karşılaştırılmasında erkeklerin kadınlara nispeten fiziksel ve sözel şiddeti daha kabul

TABLO 4: Katılımcıların eğitim durumlarına göre evlilikte eşe yönelik şiddete ilişkin tutumları.

	Fiziksel şiddete tolerans			Sözel şiddete tolerans			Ayrılmaya ilişkin tutumlar		
	n	\bar{X}	SS	n	\bar{X}	SS	n	\bar{X}	SS
İlkokul	101	2,79	1,176	101	2,43	1,381	101	2,93	1,198
Ortaokul	58	2,58	1,253	58	2,27	1,275	58	3,04	1,397
Lise	117	2,48	1,087	117	2,20	1,157	117	3,09	1,356
Üniversite	145	1,88	0,919	145	1,62	0,774	145	3,69	1,413
Lisansüstü	24	1,78	0,960	24	1,55	0,744	24	3,73	1,534

(1): Kesinlikle katılmıyorum; (2):Oldukça katılmıyorum; (3):Biraz katılıyorum; (4):Katılıyorum; (5):Oldukça katılıyorum; (6):Kesinlikle katılıyorum. Ölçekten alınan yüksek puanlar kadına yönelik şiddetin kabulünü ve ayrılmaya ilişkin olumlu tutumu göstermektedir.

TABLO 5: Şiddet davranışları ve yaşantıları ile evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi.

	Fiziksel şiddete tolerans	Sözel şiddete tolerans	Ayrılmaya karşı olumlu tutumlar
Fiziksel şiddet uygulama (erkek)	,435**	,512**	-,147*
Fiziksel şiddete maruz kalma (kadın)	,097	,078	-,063
Psikolojik şiddet uygulama (erkek)	,375**	,537**	-,137
Psikolojik şiddete maruz kalma (kadın)	,102	,097	-,065
Cinsel şiddet uygulama (erkek)	,304**	,445**	-,020
Cinsel şiddete maruz kalma (kadın)	,070	,107	,036
Ekonomik şiddet uygulama (erkek)	,315**	,451**	-,136
Ekonomik şiddete maruz kalma (kadın)	,087	,093	,025

*p<0.05 **p<0.01.

edilebilir görünürken; kadınların ise evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılması gerektiğine ilişkin olumlu tutumlarının erkeklere nispeten daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Erkekler şiddeti daha kabul edilebilir ve meşrulaştırabilir bir olgu olarak görünürken, ayrılmaya ilişkin olumlu tutumları kadınlara oranla daha düşük düzeydedir. Literatürdeki birçok çalışmada da erkekler kadınlara oranla şiddeti daha kabul edilebilir görünürken, kadınların ayrılmaya karşı tutumları erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur.^{18,19,24} Sakallı-Uğurlu ve Ulu'nun kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ve yordayıcılarına ilişkin yürüttükleri çalışmada da erkek katılımcıların (\bar{X} :2,64) kadın katılımcılara oranla (\bar{X} :2,09) fiziksel şiddete tolerans faktöründen daha yüksek puan aldığı görülmektedir. Benzer biçimde sözel şiddete tolerans faktöründe de erkekler (\bar{X} :2,39) kadınlara (\bar{X} :1,70) oranla daha yüksek puan almıştır. Evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılmasına ilişkin olumlu tutumlarda ise kadınların (\bar{X} :3,57) erkeklere oranla (\bar{X} :2,90) daha yüksek bir puan aldıkları saptanmıştır. Çalışmanın sonucunda, alt faktörlerden alınan puan ortalamalarının çalışmamızdaki oranlarla yakın olduğu ve erkeklerin kadınlara nispeten fiziksel ve sözel şiddeti daha kabul edilebilir buldukları, evlilikte şiddete uğrayan kadının ayrılmasına ilişkin tutumlarının kadınlara nispeten daha olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.²⁴

Kadın ve erkeklerin şiddete ilişkin tutumlarında ataerkil yapının etkisi büyüktür. Erkek ege-menliğine dayalı ataerkil yapıda, erkeklerin

kadınlar üzerinde mutlak egemen ve otorite olmaları öne çıkmaktadır. Bu yapıda, erkeklerin kadınlar üzerinde egemen olmak adına şiddet davranışlarına başvurması da kabul edilebilir görülmektedir.^{25,26} Yukarıda bahsedilen araştırmamızın sonuçları ile çalışmamızın sonuçları paralellik göstermektedir. Çalışmamızda oluşturduğumuz; erkeklerin kadınlara nispeten fiziksel ve sözel şiddeti daha çok tolere edecekleri ve kadınların ayrılmaya ilişkin olumlu tutumlarının erkeklere nispeten daha yüksek olacağı hipotezimiz desteklenmiştir.

Katılımcıların eğitim durumları ile evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiş ve eğitim düzeyi yükseldikçe katılımcıların fiziksel ve sözel şiddeti daha az tolere ettikleri, eğitim düzeyi yükseldikçe ayrılmaya ilişkin olumlu tutumların da artış gösterdiği saptanmıştır. Uthman ve ark.nın araştırmasında da düşük eğitim düzeyinin kadına yönelik şiddete tolerans gösterilmesinde bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.²⁵ Eğitim düzeyi arttıkça bireylerde kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık yükselmekte ve bunun tolere edilemez bir durum olduğu algısı oluşmaktadır. Bu algının çalışmamızda da görüldüğü üzere fiziksel ve sözel şiddete ilişkin toleransın düşmesine, ayrılmaya ilişkin olumlu tutumların ise artmasına neden olduğu düşünülmektedir. Evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlar ve bu tutumlara etki eden değişkenler hakkında yürütülen bir başka çalışmanın sonucuna göre de eğitim düzeyinin artması, kadına yönelik şiddete ilişkin fiziksel ve sözel toleransı azaltır iken,

ayrılmaya karşı olumlu tutumları artırmaktadır. Diğer yandan, erkeklerin eğitim düzeyleri düştükçe kadına yönelik düşmanca ve cinsiyetçi tutumlarının artış gösterdiği anlaşılmıştır.²⁴ İlgili literatürde ulaşılan benzer sonuçlar, eğitim düzeyi arttıkça fiziksel ve sözel şiddete gösterilen toleransın azalacağı, ayrılmaya ilişkin tutumların artacağına ilişkin hipotezimizi desteklemektedir.

Erkek katılımcıların eşe yönelik şiddet davranışları ile evlilikte fiziksel ve sözel şiddete tolerans arasında orta düzeyde pozitif yönlü, eşe yönelik fiziksel şiddet davranışları ile ayrılmaya ilişkin olumlu tutumlar arasında zayıf düzeyde, negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Bu bağlamda, erkeklerin eşlerine şiddet uygulamaları ile şiddeti tolere etmeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olacağı yönündeki hipotezimiz desteklenirken, evlilikte şiddete maruz kalan kadının ayrılması gerektiğine ilişkin olumlu tutumlar ile arasındaki negatif yönlü ilişki yalnız fiziksel şiddet ile sınırlı desteklenmiştir. Erkeklerin kadın eşe yönelik fiziksel ve sözel şiddeti daha tolere edilebilir bulması eşe yönelik şiddet davranışlarının ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır. Eşine şiddet uygulayan erkeğin kendince meşrulaştırdığı gerekçeler ve gösterdiği tolerans, aslında eşine uyguladığı şiddeti beslemekte ve sürekli kılmaktadır. Türkiye’de 23 farklı ilde 2.007 kişi ile gerçekleştirilen kadına yönelik şiddete ilişkin bir çalışmada, erkek katılımcıların %64’ü erkeğin eşine şiddet uygulamasının doğru olduğunu ifade etmiştir.²⁷ Flood ve Pease’in, kadına yönelik şiddete ilişkin kaleme aldıkları derlemede de en çok üzerinde durulan hususlardan biri erkeklerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ile şiddet davranışları arasındaki ilişki olmuştur.¹³ Sugarman ve Frankel’in metanalitik çalışmalarında da eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin, uygulamayanlara nispeten şiddeti daha tolere edilebilir bulduğu yönünde bir sonuca ulaşılmıştır.²⁶

Kadın katılımcıların eşleri tarafından maruz kaldıkları şiddet türleri ile evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Kadınların şiddet deneyimleri ve şiddete ilişkin tutumları arasındaki ilişkiye dair literatürde farklı sonuçlara rastlamak mümkündür.²⁸⁻³⁰ Flood ve Pease’in aktardığına göre, şiddete ilişkin de-

neyimler ve tanıklıklar erkeklerin tutumları üzerinde kadınlara oranlara daha çok belirleyicidir.¹³ Şiddet yaşantılarının, erkeklerin şiddete ilişkin tutumlarında daha belirleyici olmasında etkili faktörlerden biri de maskülen cinsiyet rolleridir. Filistinli kadınlarla yürütülen bir çalışmada, şiddete maruz kalan kadınların şiddete karşı tolerans göstermelerinde katı cinsiyet rolleri ve kadın-erkek ilişkilerine dair toplumda hâkim olan muhafazakâr anlayışın etkili olduğu öne sürülmüştür.²⁸ Faramarzi ve ark.nın İran’da yürüttüğü bir çalışmada, eşleri tarafından şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların şiddete ilişkin tutumları karşılaştırılmıştır. Şiddete ilişkin olumlu tutumlara sahip kadınların, olumsuz tutuma sahip olanlara oranla fiziksel, duygusal ve cinsel olarak daha fazla şiddete maruz kaldığı saptanmıştır.²⁹ Torres’in şiddete maruz kalan İngiliz ve Meksika kökenli Amerikalı kadınların şiddete ilişkin tutumlarını karşılaştırdığı çalışmada; çoğunluğunun katolik olduğu, daha düşük sosyokültürel ve eğitim düzeyinden gelen Meksika kökenli kadınların şiddeti daha çok tolere ettikleri saptanmıştır. Şiddet deneyimleri benzer olan bu iki grup kadının şiddete ilişkin tutumlarının farklı olması sosyokültürel farklılıklar ve bununla birlikte şiddete ilişkin sahip olunan farkındalık ile açıklanmıştır.³⁰ Literatürde, sosyokültürel ve ekonomik düzeyin daha düşük olduğu bölgelerde yürütülen çalışmalarda, kadınların şiddet deneyimleri ile şiddeti tolere etmeleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu dikkat çekmektedir.^{21,28-30} Bu bölgelerde cinsiyet rollerinin katılığının, ataerkil anlayışın hâkim oluşunun ve kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalığın sınırlılığının, kadınların şiddete ilişkin tutumlarında da belirleyici olduğu düşünülmektedir. Çalışmamızda, kadınların maruz kaldığı şiddet yaşantıları ile tutumlar arasında bir ilişki saptanmamasında, kadınların yarıdan fazlasının eğitim düzeylerinin yüksek olmasının ve çalışıyor olmasının etkisi olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında, katılımcıların evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları; cinsiyet, eğitim durumu ve şiddet yaşantıları ekseninde karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda cinsiyetin, eğitim durumunun ve erkeklerin şiddet davranışla-

rının evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarda etkili olduğu saptanmıştır. Erkeklerin evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ve şiddet davranışları birbiri ile yakından ilgilidir. O nedenle kadına yönelik şiddete ilişkin geliştirilecek koruyucu ve önleyici çalışmalarda, tutumların değiştirilmesi üzerinde durulması önerilmektedir. Yanı sıra, eşe yönelik şiddet davranışı sergileyen erkeklerle yönelik şiddete ilişkin tutumlarının dönüştürülmesini amaçlayan psikososyal destek çalışmalarının da kadına yönelik şiddet ile mücadelede önemli olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma özellikle şiddet yaşantıları ile tutumlar arasındaki ilişkiyi ortaya koyması ve bu açıdan sınırlı literatüre katkı sağlaması açısından önemlidir. Bununla birlikte çalışma, çoğunluğu kent merkezinde yaşayan ve eğitim durumu çoğunlukla lise ve üzeri olan katılımcılarla gerçekleştirilmiştir. Sonraki çalışmalarda farklı sosyokültürel düzeyden katılımcıların ve farklı demografik değişkenlerin dâhil edilmesi, evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarda etkili olan başka faktörlerin de saptanmasına katkı sağlayacaktır.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Aykut Bora, Zeynep Belma Gölge; **Tasarım:** Aykut Bora, Zeynep Belma Gölge; **Denetleme/Danışmanlık:** Aykut Bora, Zeynep Belma Gölge; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Aykut Bora; **Analiz ve/veya Yorum:** Aykut Bora, Zeynep Belma Gölge; **Kaynak Taraması:** Aykut Bora; **Makalenin Yazımı:** Aykut Bora, Zeynep Belma Gölge; **Eleştirel İnceleme:** Aykut Bora, Zeynep Belma Gölge.

KAYNAKLAR

- Demirkır Ünlü M. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddet. 1. Baskı. Ankara: Legal Yayıncılık; 2012. p.1-26.
- Carlson BE, Worden AP. Attitudes and beliefs about domestic violence: results of a public opinion survey: I. Definitions of domestic violence, criminal domestic violence, and prevalence. J Interpers Violence 2005;20(10): 1197-218. [Crossref] [PubMed]
- Riggs DS, Caulfield MB, Street AE. Risk for domestic violence: factors associated with perpetration and victimization. J Clin Psychol 2000;56(10):1289-316. [Crossref]
- Subaşı N, Akın A. [Violence against women; causes and consequences]. Akın A, editör. Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2003. p.231-47.
- Akyüz G, Kuyu N, Doğan O, Özdemir L. [Domestic violence, marriage problems, referral complaints and psychiatric diagnosis of the married women admitted to a psychiatry outpatient clinic]. Yeni Symposium 2002;40(2): 41-8.
- Kıvrak Y, Gey N, Kıvrak HA, Kocaçaya MH, Çöpoğlu ÖS, Arı M. [Partner violence against women, childhood trauma, depression and quality of life: a population based-study]. Anatolian Journal of Psychiatry 2015;16:314-322. [Crossref]
- Dutton DG, Kropp PR. A review of domestic violence risk instruments. Journal of Trauma, Violence and Abuse 2000;1(2):171-81. [Crossref]
- Worden AP, Carlson BE. Attitudes and beliefs about domestic violence: results of a public opinion survey: II. Beliefs about causes. J Interpers Violence 2005;20(10):1219-43. [Crossref] [PubMed]
- Anderson KL. Gender, status, and domestic violence: an integration of feminist and family violence approaches. J Marriage Fam 1997;59(3):655-9. [Crossref]
- Cavanaugh MM, Gelles RJ. The utility of male domestic violence offender typologies: new directions for research, policy, and practice. J Interpers Violence 2005;20(2):155-66. [Crossref] [PubMed]
- Kane TA, Staiger PK, Ricciardelli LA. Male domestic violence: attitudes, aggression and interpersonal dependency. J Interpers Violence 2000;15(1):16-29. [Crossref]
- Russell R, Hulson B. Physical and psychological abuse of heterosexual partners. Pers Individ Dif 1992;13(4):457-73. [Crossref]
- Flood M, Pease B. Factors influencing attitudes to violence against women. Trauma Violence Abuse 2009;10(2):125-42. [Crossref] [PubMed]
- Shamai M. Using rituals in couple therapy in cases of wife battering. J Fam Ther 1995;17:383-95. [Crossref]
- Alkoot IM, Al-Meerza AA, Almugbel WM, Ghayath TAA, Kamel MI, El-Shazly MK. Attitude of primary health care physicians in Kuwait towards domestic violence against women. Bulletin Of Alexandria Faculty of Medicine 2010;46(4):335-41.
- Gölge ZB, Sanal Y, Yavuz S, Arslanoğlu-Çetin E. Attitudes toward wife abuse of police officers and judiciary members in Turkey: profession, gender, ambivalent sexism and sex roles. J Fam Violence 2016;31(6):785-96. [Crossref]
- Işık R, Sakallı-Uğurlu N. [The development of attitudes toward honor scale and attitudes toward violence against women for protecting honor scale with a student sample]. Türk Psikoloji Yazıları 2009;12(24):16-24.

18. Sorenson SB, Upchurch DM, Shen H. Violence and injury in marital arguments: risk patterns and gender differences. *Am J Public Health* 1996;86(1):35-40. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
19. Jarusinsky RL. Gender difference in perceiving violence and its implication for the Vawa's civil rights remedy. *Fordham Urban Law Journal* 1999;27(3):965-1000.
20. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları. 1. Baskı. Ankara: Bizim Büro Basımevi; 1995. p.311.
21. Schuler SR, Islam F. Women's acceptance of intimate partner violence within marriage in rural Bangladesh. *Stud Fam Plann* 2008;39(1):49-58. [[Crossref](#)]
22. Yaman Efe Ş, Ayaz S. [Domestic violence against women and women's opinions related to domestic violence]. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2010;11(1):23-9.
23. Peltzer K, Mashego TA, Mabeba M. Attitudes and practices of doctors toward domestic violence victims in South Africa. *Health Care Women Int* 2003;24(2):149-57. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
24. Sakallı-Uğurlu N, Ulu S. [Attitudes towards violence against women in marriage: the effects of ambivalence sexism, age, education and income levels]. *Turkish Psychological Review* 2003;6(11-12):53-65.
25. Uthman OA, Lawoko S, Moradi T. Factors associated with attitudes towards intimate partner violence against women: a comparative analysis of 17 sub-Saharan countries. *BMC Int Health Hum Rights* 2009;9:14. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
26. Sugarman DB, Frankel SF. Patriarchal ideology and wife-assault: a meta-analytic review. *J Fam Violence* 1996;11(1):13-40. [[Crossref](#)]
27. Dişsiz M, Hotun Şahin N. [Universal women health problem: violence against women]. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2008;1(1):50-8.
28. Haj-Yahia MM. Beliefs about wife beating among Palestinian women: the influence of their patriarchal ideology. *Violence Against Women* 1998;18(4):533-58. [[Crossref](#)]
29. Faramarzi M, Esmailzadeh S, Mosavi S. A comparison of abused and non-abused women's definitions of domestic violence and attitudes to acceptance of male dominance. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol* 2005;122(2):225-31. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
30. Torres S. A comparison of wife abuse between two cultures: perceptions, attitudes, nature, and extent. *Issues Ment Health Nurs* 1991;12(1):113-31. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]